

4. *Котляревский А.* Финансовое право СССР. – Л. : Госиздат, 1926. – 157 с.
5. *Кульчицький С.* Комунізм в Україні: Перше десятиріччя (1919-1928). – К. : Основи, 1996. – 396 с.
6. *Макогон С.* Розвиток радянської державності на Україні. – К. : Політвидав України, 1966. – 396 с.
7. *Петровський В., Радченко Л., Семененко В.* Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі / В. В. Петровський, Л. О. Радченко, В. І. Семененко. – Вид. 3-тє, випр. та доп. – Х. : ВД “Школа”, 2010. – 624 с.
8. *Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. – Х. : Право, 2008. – Т. 1: Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / за заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – 728 с.*
9. *Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України). – Ф. 30., оп. 1., спр. 388. – 83 арк.*
10. *ЦДАВО України. – Ф. 30., оп. 1., спр. 3367. – 154 арк.*

Цимбал В. А. Советский финансовый аппарат как фактор социально-экономических преобразований на территории Украины периода 1917–1920 гг.

В статье рассмотрены некоторые историко-правовые аспекты организации и деятельности государственного финансового аппарата, а также нормативно-правовые основы формирования и реализации государственной финансово-экономической политики на территории Украины в период революционных преобразований 1917-1920 гг.

Ключевые слова: *Украинская социалистическая советская республика (УССР), Российская советская федеративная социалистическая республика (РСФСР), Народный комиссариат финансов (Наркомфин, НКФ), Высший совет народного хозяйства (ВСНХ, Совнархоз), Всероссийский центральный исполнительный комитет (ВЦИК), Всеукраинская чрезвычайная комиссия (ВУЧК) финансовая политика, национализация.*

V. Tsymbal. Soviet financial apparatus as a factor of social and economical transformation in Ukraine of the period of 1917-1920

The article is dedicated to the analysis of historical and legal aspects of the organization and activities of the state financial system and regulatory framework of definition and implementation of public financial and economical policy in Ukraine during the period of revolutionary changes in 1917-1920.

Keywords: *The Ukrainian Socialistic Soviet Republic (SSR), The Russian Soviet Federative Socialistic Republic (RSFSR), the People's Commissariat of Finance (Narkomfin, NKF), the Supreme Council of National Economy, All-Russian Central Executive Committee, Ukrainian Extraordinary Commission (VUNK), financial policy, nationalization.*

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Берназюк Я. О.
*Український державний університет
фінансів та міжнародної торгівлі*

КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ АКТІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ: РОЗГЛЯД, УХВАЛЕННЯ ТА НАБРАННЯ ЧИННОСТІ

Автором здійснено дослідження порядку розгляду, ухвалення та набрання чинності актів Президента України, за результатами якого виділено самостійні етапи розгляду проектів актів

глави держави, а також особливості проходження цими документами таких стадій як ухвалення та набрання чинності.

Ключові слова: стадії прийняття актів Президента України, підписання проектів актів глави держави, порядок набрання чинності.

Загальноприйнято вважати [1, с. 66], [2, с. 94], [3, с. 135-142] першою стадією нормотворчого процесу Президента України стадію підготовки проекту акта. Саме ця стадія найбільше привертала увагу українських та іноземних дослідників у сфері конституційного права. Разом з тим, інші три обов'язкові стадії підготовки проектів актів глави держави (розгляд, ухвалення та набрання чинності) не виступали предметом спеціальних досліджень.

Обов'язковість проходження всіма проектами актів Президента України зазначених трьох стадій підтверджується положеннями ст. 152 Конституції України, згідно з якою правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними якщо буде встановлено факт порушення процедури їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Вивчення української та зарубіжної наукової літератури, яка зачіпає питання нормотворчого процесу Президента України, дає підстави для таких її характеристик.

Дослідження на тему “Процесуальні аспекти указів Президента України як джерел конституційного права” [4, с. 287-295], підготовлене українським науковцем Н. Г. Григоруком, присвячене розкриттю питання скріплення підписами указів Президента України, деяким аспектам дискреційних повноважень глави держави, співвідношенню нормотворчих повноважень Президента України та Верховної Ради України.

У роботі “Поняття юридичної техніки в конституційному праві та його основні складові” [5, с. 635-651], яка підготовлена також українським науковцем В. І. Риндюком, розкрито питання юридичної техніки, досліджено питання юридичних презумпцій, юридичних фікцій, акцентовано увагу на техніко-юридичних помилках, які допускаються при нормотворчій діяльності.

Аналіз цих та інших наукових робіт дає підстави стверджувати, що питання підготовки проекту акта глави держави є малодослідженим. Більшість вчених основну увагу у своїх дослідженнях акцентували на проблемах юридичної (нормотворчої) техніки підготовки проектів актів глави держави та окремих аспектах нормотворчої діяльності Президента України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У цій статті поставлено за мету розв'язати наступні невирішені раніше питання:

– здійснити дослідження порядку розгляду, ухвалення та набрання чинності актів Президента України;

– виділити етапи розгляду проектів актів глави держави;

– встановити особливості проходження проектами актів Президента України таких стадій як ухвалення та набрання чинності.

Наступною після стадії підготовки, яка проводиться головним розробником, виступає стадія опрацювання проекту акта глави держави в Адміністрації Президента України, що є постійно діючим допоміжним органом, який забезпечує організаційне, правове, консультативне, інформаційне та експертно-аналітичне забезпечення

здійснення главою держави визначених Конституцією України повноважень [6].

У зв'язку з своїм статусом саме Адміністрація Президента України повинна забезпечувати подання на підпис глави держави максимально якісних проектів актів. Як зазначає А. П. Новіков [7, с. 39], оскільки Президент України є гарантом Конституції України, його правові акти повинні бути еталоном як по змісту, так і по юридичному оформленню.

На думку В. С. Ковальського та І. П. Козінцева [8, с. 128] процедурні особливості стадії опрацювання проекту акта можливо сформулювати таким чином: уповноважений суб'єкт розглядає проект, внесений у встановленому порядку, й приймає відповідне рішення щодо проекту; проект акта, як правило, передається профільному підрозділу для попереднього розгляду; за результатами попереднього розгляду робиться висновок щодо економічної, політичної, юридичної, соціальної обґрунтованості проекту, його актуальності, відповідності планам нормопроектних робіт чи завданню на розробку, а головне – про можливість прийняття.

Порядок роботи Адміністрації Президента України з проектами актами детально врегульований главою держави та має свої особливості стосовно різних видів актів.

У зв'язку з цим, розглянемо окремо порядок опрацювання проектів власних актів Президента України (указ та розпорядження); проектів законів, підготовлених главою держави; проектів пропозицій Президента України до прийнятих Верховною Радою України законів.

Відповідно до Указу Президента України “Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України” [9] внесені проекти актів Президента України опрацьовуються в Адміністрації Президента України протягом тридцяти календарних днів та мають бути завізовані Главою Адміністрації Президента України, Першим заступником та заступником Глави Адміністрації, до компетенції яких належить питання, що пропонується до вирішення проектом акта Президента України, а також керівниками структурних підрозділів Адміністрації Президента України, що здійснювали опрацювання проекту акта; керівник структурного підрозділу Адміністрації Президента України, на який покладено правове забезпечення діяльності глави держави, візує кожну сторінку проектів актів Президента України, крім проектів указів з питань нагородження, громадянства та помилування.

Згідно з пунктами 5, 14 Указу Президента України “Про затвердження Положення про порядок роботи з законопроектами та іншими документами, що вносяться Президентом України на розгляд Верховної Ради” [10] законопроекти, що надійшли до Адміністрації Президента України, за дорученням керівника цього органу передаються відповідним структурним підрозділам для підготовки висновків, пропозицій та зауважень, що узагальнюються Юридичним управлінням з метою підготовки висновку про відповідність законопроекту Конституції України; законопроекти, підготовлені для внесення на розгляд Верховної Ради України у порядку законодавчої ініціативи Президентом України, обов'язково візуються Керівником Головного державно-правового управління, Керівником Управління з питань забезпечення зв'язків з Верховною Радою України, Конституційним Судом України і Кабінетом Міністрів України (на предмет відповідності вимогам щодо

оформлення законопроектів) і Главою Адміністрації Президента України.

Відповідно до Розпорядження Президента України “Про порядок проведення експертизи і підготовки на підпис Президентів України законів України” [9] керівники структурних підрозділів, яким доручено проведення експертизи закону з метою підготовки пропозицій щодо його підписання або застосування право вето, в установлені Главою Адміністрації Президента України строки, але більше семи днів, передають свої пропозиції щодо закону до Державно-правового управління для узагальнення і остаточного доопрацювання.

Слід зазначити, що як проекти власних актів Президента України, так і проекти законів та проекти пропозицій до прийнятих Верховною Радою законів на підпис Президентів України подаються лише Главою Адміністрації Президента України [9; 10; 11]. Крім того, виключно Главою Адміністрації України підписуються додатки до актів глави держави [9].

На нашу думку, досить вдалимими були положення Указу Президента України “Питання взаємодії Адміністрації Президента України і апарату Кабінету Міністрів України” [12], які діяли до 27 січня 1999 року та передбачали основні принципи спільної нормотворчої діяльності двох основних органів розробки проектів актів глави держави: Адміністрація Президента України погоджує з Кабінетом Міністрів України проект актів глави держави, а також законопроекти та законодавчі пропозиції, які вносить Президент України на розгляд Верховної Ради України, у разі коли вони зачіпають питання, віднесені до компетенції Кабінету Міністрів України, або їх реалізація потребує фінансових та інших витрат за рахунок Державного бюджету України і місцевих бюджетів чи впливає на надходження до бюджету.

Дія цього Указу призводила до узгодженості дій головних суб'єктів забезпечення нормопроектної діяльності Президента України, унеможливлювала дублювання роботи щодо розробки проектів відповідних актів та виникнення спірних питань, зменшувала кількість застосувань право вето Президента України щодо проектів законів, внесених Кабінетом Міністрів України. Як зазначив у вересні 2011 року Голова Верховної Ради України: “не секрет є те, що більшість законопроектів, які отримують зауваження від глави держави, тобто повертаються до Верховної Ради з вето, це урядові законопроекти” [13].

На жаль, чинними указами Президента України “Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України” [9] та “Питання організації взаємодії з Кабінетом Міністрів України під час підготовки проектів актів, доручень Президента України” [14] передбачено лише, що внесені проекти актів Президента України, якими пропонується вирішити питання, що пов'язані з компетенцією Кабінету Міністрів України, можуть (виділено мною – Я.Б.) бути надіслані за рішенням Глави Адміністрації Президента України для погодження до Кабінету Міністрів України.

У процесі опрацювання проектів актів (проходженням другої стадії) Адміністрація Президента України зобов'язана перевірити як дотримання під час підготовка проекту акта (перша стадія) головним розробником загальних вимог до проектів актів глави держави, так і спеціальних вимог, встановлених Президентом України. Так, існує вимога про те, що проекти актів, які вносяться урядом на розгляд

глави держави, повинні бути завізовані (погоджені) з міністром, який відповідає за сферу, що пропонується врегулювати відповідним актом [15; 16]. Крім того, Адміністрація Президента України має перевіряти дотримання спеціальних процедур підготовки деяких проектів актів, в частині суб'єкта та порядку розробки [17; 18; 19], [20; 21; 22; 23], дотримання вимог до тексту проекту акта [24; 25] та інших особливостей підготовки [26].

Розглянемо наступну третю стадію нормотворчого процесу Президента України – підписання (ухвалення) проекту акта.

На думку О. П. Євсєєва [1, с. 69-70] підготовлений проект акта Президента України є лише письмовим виразом потенційної волі глави держави, сформульований його укладачами. Президент України в змозі змінити текст проекту, доповнити його, визнати певні положення зайвими або незадовільними, такими, що не відповідають поставленій меті.

Саме рішення Президента України на цій стадії може полягати у підтримці проекту акта поданого на підпис Адміністрацією Президента України, його відхилення та надання доручення його доопрацювання або підготувати інший проект акта. Відповідно до Указу Президента України “Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України” [9] у разі якщо Президент України відхилив проект акта, такий проект повертається у триденний строк суб'єкту, який його вносив; якщо Президентом України висловлено зауваження до поданого на підпис проекту акта, такий акт доопрацьовується в Адміністрації Президента України та повторно подається на підпис Президентіві України.

На цій стадії Президент України стосовно різних актів вчиняє спеціальні дії. Так проекти указів та розпоряджень видаються [29, ст. 106], [30, ст. 105], проекти законів підписуються (схвалюються) главою держави [29, ст. 94], також підписуються (схвалюються) проекти указів, які підлягають затвердженню Верховною Радою України, та програмні (концептуальні) документи [31, ст. 6], [32, р. 2], вводяться в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України [29, ст. 107].

У контексті дослідження питання підписання Президентом України проектів актів доцільно згадати про проблему використання факсиміле (від лат. *fac simile* – зроби подібне), під яким загальноприйнято розуміти кліше-печатку графічного оригіналу підпису [34].

Питання можливості використання факсиміле глави держави неодноразово виникали як у наукових дискусіях [7, с. 86] так і на практиці діяльності Президента України [34].

На нашу думку, всі акти Президента України можуть підписуватися лише власноручно главою держави, оскільки відповідно до частини другої ст. 106 Конституції України главі держави заборонено передавати свої повноваження іншим особам або органам. Разом з тим, факсимільний спосіб підписання може застосовуватися при підготовці документів, які не пов'язані з виконанням безпосередніх повноважень Президента України та не мають юридичного значення (наприклад, підписання вітальних листівок, оформлення приватного листування тощо).

Як уже було зазначено, останньою стадією нормотворчого процесу Президента

України є стадія набрання чинності.

Основою для проходження цієї стадії актами глави держави є стаття 57 Конституції України, згідно з якою нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення. У цій ж статті встановлено, що порушення цього порядку тягне за собою нечинність акта. Як зазначають В. С. Ковальський та І. П. Козінцев, [8, с. 138], наведена конституційна норма виходить з того, що тільки знання закріплених і гарантованих Основним законом прав і свобод дозволяє людині мати, користуватися та розпоряджатися матеріальними, політичними, культурними та соціальними благами і цінностями, основними свободами.

На сьогодні відповідний порядок доведення актів до відома населення затверджений Указом Президента України “Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності” [35]. Згідно з цим Указом нормативно-правові акти Президента України набирають чинності через десять днів з дня їх офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самими актами, але не раніше дня їх опублікування в офіційному друкованому виданні; акти Президента України, які не мають загального значення чи нормативного характеру, можуть не публікуватися за рішенням глави держави; ці акти та акти з обмежувальними грифами офіційно оприлюднюються шляхом надіслання відповідним державним органам та органам місцевого самоврядування і доведення ними до відома підприємств, установ, організацій та осіб, на яких поширюється їх чинність; неопубліковані акти Президента України набирають чинності з моменту одержання їх відповідними суб'єктами; акти Президента України про призначення на посади і звільнення з посад набирають чинності з моменту їх прийняття.

Висловлена О. О. Томкіною [36, с. 97] позиція щодо питання набрання чинності правових актів зводиться до того, що саме введення акта в дію, а не набрання ним чинності, є завершальною стадією процедури прийняття акта. Вчена вважає помилковим використання науковцями такої стадії як “набрання актом чинності”, оскільки, на її думку, це є тим результатом, який настає внаслідок введення акта в дію, а не окремою процедурною стадією.

Ми вважаємо, що така позиція у науковому плані має право на життя, разом з тим, вона не враховує положення законодавства. Процес “набрання чинності нормативно-правових актів” та “введення нормативно-правових актів в дію” є тотожними за своїм конституційно-правовим значенням і вказують на момент початку дії акта у часі. Поняття “набрання чинності” акта зафіксовано у частині п'ятій ст. 94, частині першій ст. 152 та п. 4 Перехідних положень Конституції України, а поняття “введення в дію” акта – у п. 9 Перехідних положень Основного Закону.

На нашу думку, момент набрання чинності актів Президента України можливо також пов'язати з моментом їх розміщення на офіційному сайті Президента України (<http://www.president.gov.ua>), що потребує внесення відповідних змін до Указу Президента України “Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності” [35].

Аналогічна пропозиція міститься в проекті закону України “Про нормативно-правові акти” [37], яким пропонується встановити, що офіційне оприлюднення

правових актів здійснюється органами чи посадовими особами, що їх видали, шляхом розміщення інформації про акт на своєму офіційному веб-сайті, доступ до якого є вільним, цілодобовим та безоплатним.

Критики цього законопроекту [38] вважають, що відповідна процедура оприлюднення нормативно-правових актів є недоцільною, оскільки переважна більшість населення України через низку негативних соціально-економічних обставин (у тому числі низьку розповсюдженість та низьку якість відповідних послуг на рівні сіл, селищ і малих міст) не користується Інтернетом, а основу вітчизняної Інтернет-аудиторії складають жителі кількох найбільших за кількістю населення міст та прилеглих до них населених пунктів. Виходячи з цього пропонується поряд із викладенням на офіційних веб-сайтах зберегти і більш традиційні форми офіційного оприлюднення нормативно-правових актів, зокрема, офіційне опублікування.

На нашу думку, така аргументація не витримує критики з ряду причин. По-перше, Україна входить до першої десятки країн Європи за кількістю інтернет-користувачів станом на кінець 2011 року доступ до всесвітньої павутини мали більше 15 млн. осіб або 33% від загальної кількості населення (для прикладу кількість користувачів у Польщі – 29,9%, в Росії – 16,5% [39]). По-друге, тираж основних офіційних друкованих видань становить для газети “Голос України” 170 тис. прим. та для газети “Урядовий кур’єр” – 130-230 тис. прим. [40], що значно менше аудиторії інтернет-користувачів.

Висновки.

1. Стадія опрацювання (розгляду) проекту акта Президента України – це комплекс дій, спрямованих на підготовку Адміністрацією Президента України для підпису главою держави якісного проекту акта, який повинен включати в себе в обов’язковому порядку такі етапи як правова експертиза, погодження проекту акта в структурних підрозділах Адміністрації Президента України, отриманих пропозицій від інших органів влади, редагування та, за рішенням глави держави, – громадське обговорення, що проводиться Адміністрацією Президента України самостійно або з залученням інших суб’єктів.

2. На стадії підписання проекту акта Президента України відбувається з’ясування відповідності змісту цього документу сформованому волевиявленню або позиції глави держави, що виступає основоположним при прийнятті рішення. На цій стадії за рішенням Президента України проект указу чи розпорядження перетворюється у відповідний акт глави держави, а “проект законопроекту” або проект пропозицій Президента України до прийнятого Верховною Радою України закону – в акт, який може бути внесеним на розгляд парламенту.

3. На сьогодні доцільно відійти від класичного підходу до набрання чинності нормативно-правовими актами Президента України та інших органів влади шляхом їх опублікування у визначених друкованих засобах масової інформації, пов’язавши цей момент з розміщенням акта на офіційному сайті відповідного органу. Це потребує внесення змін до Указу Президента України “Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності” та наступної фіксації в законі про нормативно-правові акти.

Використані джерела:

1. Нормотворча діяльність Президента України та її нормопроектне забезпечення : монографія / О. В. Скрипнюк, В. Л. Федоренко, Ю. Г. Барабаш, Я. О. Берназюк та ін. ; за ред. О. В. Скрипнюка і В. Л. Федоренка. – К. : НАДУ, 2011. – 344 с.
2. *Серьогіна С. Г.* Компетенція Президента України: теоретично-правові засади : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 1998. – 192 с.
3. Верстов Вадим Викторович. Нормативные правовые акты Президента Российской Федерации: Теоретический и историко-правовой анализ : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. – Краснодар, 2006. – 196 с.
4. Григоруку Н. Г. Процесуальні аспекти указів Президента України як джерел конституційного права / Джерела конституційного права / автори Ю. С. Шемшученко, Н. М. Пархоменко, О. В. Скрипнюк, О. І. Ющик, В. М. Шаповал та ін. – К. : в-во “Наукова думка”, 2010. – 712 с. – С. 287-295.
5. *Риндюк В. І.* Поняття юридичної техніки в конституційному праві та його основні складові / Джерела конституційного права / автори Ю. С. Шемшученко, Н. М. Пархоменко, О. В. Скрипнюк, О. І. Ющик, В. М. Шаповал та ін. – К. : в-во “Наукова думка”, 2010. – 712 с. – С. 635-651.
6. Указ Президента України “Про Положення про Адміністрацію Президента України” від 2 квітня 2010 року № 504 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504/2010>.
7. *Новиков А. П.* Нормативные правовые акты Президента Российской Федерации: административно-правовое исследование : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14. – М., 2003. – 188 с.
8. *Ковальський В. С., Козінцев І. П.* Правотворчість: теоретичні та логічні засади. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 192 с.
9. Указ Президента України “Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України” від 15 листопада 2006 року № 970 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/970/2006>.
10. Указ Президента України “Про затвердження Положення про порядок роботи з законопроектами та іншими документами, що вносяться Президентом України на розгляд Верховної Ради” від 30 березня 1995 року № 270 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270/95>.
11. Розпорядження Президента України “Про порядок проведення експертизи і підготовки на підпис Президентів України законів України” від 30 травня 1997 року № 221 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/221/97-%D1%80%D0%BF>.
12. Указ Президента України “Питання взаємодії Адміністрації Президента України і апарату Кабінету Міністрів України” від 7 лютого 1996 року № 117 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/117/96>.
13. Литвин про Кабмін: далі це терпіти не можна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [Електронний ресурс] : <http://www.pravda.com.ua/news/2011/09/23/6612570>.
14. Указ Президента України “Питання організації взаємодії з Кабінетом Міністрів України під час підготовки проектів актів, доручень Президента України” від 11 січня 2011 року № 14 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/14/2011>.
15. Указ Президента України “Про систему центральних органів виконавчої влади” від 15 грудня 1999 року № 1572 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1572/99>.
16. Указ Президента України “Деякі питання організації роботи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади” від 24 грудня 2010 року № 1199 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1199/2010>.
17. Указ Президента України “Про порядок представлення до нагородження та вручення державних нагород України” від 19 лютого 2003 року № 138 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/138/2003>.

18. Указ Президента України “Про Положення про порядок здійснення помилювання” від 16 вересня 2010 року № 902 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/902/2010>.
19. Указ Президента України “Про порядок організації виконання Закону України “Про громадянство України” від 27 березня 2001 року № 215 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/215/2001>.
20. Указ Президента України “Про стипендії Президента України для молодих майстрів народного мистецтва” від 27 вересня 2011 року № 928 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/928/2011>.
21. Указ Президента України “Про порядок присвоєння вищих звань, вищих спеціальних звань і класних чинів” від 17 серпня 2009 року № 616 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/616/2009>.
22. Указ Президента України “Про Комісію державних нагород та геральдики ” від 11 квітня 2000 року № 583 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/583/2000>.
23. Указ Президента України “Про щорічну премію Президента України “Українська книга року” від 16 грудня 2009 року № 1058 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058/2009>.
24. Указ Президента України “Про Положення про порядок підготовки документів щодо надання доступу до державної таємниці іноземцям та особам без громадянства” від 17 липня 2006 року № 621 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/621/2006>.
25. Указ Президента України “Про додаткові заходи щодо вдосконалення контролю у сфері міжнародного військово-технічного співробітництва” від 24 грудня 2002 року № 1207 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1207/2002>.
26. Указ Президента України “Про підготовку пропозицій та попередній розгляд кандидатур для призначення на посади та звільнення з посад керівників місцевих державних адміністрацій” від 4 серпня 2006 року № 675 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/675/2006>.
27. Указ Президента України “Про державні стипендії для видатних діячів науки, освіти, культури і мистецтва, охорони здоров’я і спорту та інформаційної сфери” від 10 вересня 2011 року № 906 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/906/2011>.
28. Указ Президента України “Про Положення про національний заклад (установу)” від 16 червня 1995 року № 451 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/451/95>.
29. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%8F>.
30. Закон України “Про судоустрій і статус суддів” від 7 липня 2010 року № 2453-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.
31. Закон України “Про правовий режим надзвичайного стану” від 16 березня 2000 року № 1550-III // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>.
32. Закон України “Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” від 21 листопада 2002 року № 228-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/228-15>.
33. Поняття “факсиміле” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc3p/305082>.
34. Балога: “Факсиміле підпису президента - це всього лише припущення” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pravda.com.ua/news/2009/05/29/3980640/view_print/.
35. Указ Президента України “Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності” від 10 червня 1997 року № 503 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/503/97>.
36. *Томкіна О. О.* Акти Кабінету Міністрів України: теоретичні засади видання та реалізації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національний транспортний ун-т. – К., 2005. – 203 арк.

37. Проекті закону України “Про нормативно-правові акти”, внесений народним депутатом України К. М. Ляпіною (реєстр. № 7409-1 від 15 грудня 2010 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=39235.
38. Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України на проект Закону України “Про нормативно-правові акти”, внесений народним депутатом України Ляпіною К.М. (реєстр. № 7409-1 від 15 грудня 2010 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=39235.
39. Інтернет в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.
40. Романенко О. Л. Сучасний стан інформаційного простору в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=247>.

Берназюк Я. О. Конституционные основы процесса подготовки актов Президента Украины: рассмотрение, принятие и вступление в силу.

Автором осуществлено исследование порядка рассмотрения, принятия и вступления в силу актов Президента Украины, по результатам которого выделены самостоятельные этапы рассмотрения проектов актов главы государства, а также особенности прохождения этим документам таких стадий как принятие и вступление в силу.

Ключевые слова: *стадии принятия актов Президента Украины, подписание проектов актов главы государства, порядок вступления акта в силу.*

Bernazyuk Ya. O. Planning and forecasting in preparation stage of the President of Ukraine.

The author of the research agenda review, adoption and entry into force of the President of Ukraine, the results of which allocated separate stages of consideration of draft acts of the President, and features of the passage of these documents such as the stages of adoption and entry into force.

Keywords: *stages of adoption of the President of Ukraine signed draft acts of the President, effective date of regulations.*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ НАУКИ

Можайкіна О. С.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВПЛИВУ НЕФОРМАЛЬНИХ ПІДЛІКОВИХ КРИМІНОГЕННИХ ГРУП НА ДЕСОЦІАЛІЗАЦІЮ НЕПОВНОЛІТНІХ

У цій статті розглянуто основні шляхи і фактори, які обумовлюють криміналізацію асоціальних підліткових груп, у складі яких вчиняється більша частина злочинів неповнолітніх. Визначено основні типи стихійних неформальних груп підлітків.

Ключові слова: *неповнолітні, десоціалізація особистості, неформальні групи, підліткова злочинність*

Неформальні підліткові групи не є унікальним і новим феноменом, однак їх дослідження стає особливо актуальним у наш час, коли в умовах системної кризи трансформується система цінностей, змінюється роль та ієрархія традиційних і